

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksen johdosta laiksi ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta

Eduskunta on lähettänyt 25 päivänä lokakuuta 1985 valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 197/1985 vp. laiksi ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta.

Valtiovarainvaliokunta on pyytänyt esityksestä eduskunnan päätöksen mukaisesti sivistysvaliokunnan lausunnon, joka on tämän mietinnön liitteenä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki, joka koskee Suomen kansalaisen ulkomailla suorittamien korkeakouluopintojen tuottamaa kelpoisuutta julkiseen virkaan ja toimeen. Lakiehdotus ei koske hallitusmuodon 85 §:ssä tarkoitettua oikeusvirkaa eikä sotilasvirkaa tai -tointoa.

Ulkomailla suoritettujen korkeakouluopinnot tuottavat saman kelpoisuuden kuin virkaan tai toimeen vaadittavat Suomessa suoritettujen korkeakouluopinnot, jos ne on lain edellyttämällä tavalla rinnastettu toisiinsa.

Suomessa suoritettavaan nimeltä mainittavaan korkeakoulututkintoon rinnastetaan sitä tasoltaan ja alaltaan vastaava ulkomailla suoritettu korkeakoulututkinto. Tutkintojen tasojen vastaavuus arvioidaan niiden laajuuden ja vaativuuden perusteella ja alojen vastaavuus sisällön samankaltaisuuden perusteella. Samoin perustein voidaan rinnastaa myös opintosuoritukset ja ulkomailla suoritettujen korkeakouluopinnot, joita on täydennetty Suomessa.

Korkeakouluopintojen rinnastamisesta päättää hakemuksesta opetusministeriö. Hakemuksen voi tehdä ulkomailla korkeakoulututkinnon tai korkeakoulun opintosuorituksen suorittanut Suomen kansalainen. Hallituksen esityksen mukaan opetusministeriö voi asetuksella säädettävien edellytysten päättää, että määrätty ulkomailla suoritettava korkeakoulututkinto ilman eri päätöstä rinnastetaan Suomessa suoritettavaan korkeakoulututkintoon.

Valtiovarainvaliokunta pitää hallituksen esitys-

tä tarpeellisenä ja esittää sen hyväksymistä eräin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Sivistysvaliokunta on lausunnossaan esittänyt, että ulkomailla hankittu korkeakoulututkintoa edellyttävä työ- ja ammattikokemus on soveltuvien osin otettava huomioon hakijan soveltuvuuden arvioinnissa. Valtiovarainvaliokunta toteaa, että lakiehdotus koskee ainoastaan ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamaa virkakelpoisuutta julkiseen virkaan ja toimeen. Valiokunta esittää, että ulkomainen työ- ja ammattikokemus otettaisiin huomioon korkeakoulututkintojen rinnastusperusteena soveltuvien osin tutkinnon tason ja laajuuden ohella silloin kun Suomessa tutkintoon liittyy työ- tai muuta harjoittelua.

Valiokunta ehdottaa sivistysvaliokunnan lausuntoon viitaten, että 9 §:ssä tarkoitetun yleispäätöksen tutkintojen rinnastamisesta antaa opetusministeriön sijasta valtioneuvosto. Koska hallitusmuodon 85 §:n mukaan erivapauden virkakelpoisuusehdoista voi antaa erityisistä syistä valtioneuvosto ja yleispäätöstä annettaessa käytetään sellaista yleistä normientoivaltaa, jonka voidaan katsoa säännösten mukaan kuuluvan valtioneuvostolle, valiokunta on päättänyt ehdottamaan edellä mainittua muutosta lakitekstiin.

Valiokunta pitää asianmukaisena niin ikään sivistysvaliokunnan lausunnon mukaisesti, että neuvottelukunnasta ja sen pääasiallisista tehtävistä säädetään laissa. Tämän vuoksi valiokunta on lisännyt neuvottelukuntaa koskevan säännöksen lakiehdotukseen uutena 10 §:nä.

Hallituksen esityksen mukaan Suomessa suoritettavista täydentävien opintojen määrästä rinnastamisen edellytyksenä on tarkoitus säätää asetuksella. Valiokunnan mielestä täydentävien opintojen määrää ei ole tarkoituksenmukaista rajata asetuksella, koska niiden määrä vaihtelee ulkomaisten korkeakoulututkintojen tasosta ja alasta riippuen. Tutkintojen vastaavuuden saavuttamiseksi täydentävien opintojen määrästä olisi päätettävä kunkin tutkinnon osalta erikseen.

Valiokunta vielä edellyttää, että hallitus jatkuvasti seuraa laissa tarkoitettujen kotimaisten ja ulkomaisten korkeakoulututkintojen kehitystä ja vastaavuutta sekä lain tarkoituksenmukaisuutta ja tavoitteiden toteutumista. Saamiensa kokemusten perusteella hallituksen on ryhdyttävä niiden vaatimiin toimenpiteisiin.

Edellä olevan perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 §

Yleispäätös rinnastamisesta

Valtioneuvosto voi asetuksella säädettävien edellytyksin päättää, että määrätty ulkomailla suoritettava korkeakoulututkinto ilman eri päätöstä rinnastetaan 4 §:n 2 momentin ja 5 §:n tai 7 §:n mukaisesti Suomessa suoritettavaan korkeakoulututkintoon.

10 § (uusi)

Neuvottelukunta

Opetusministeriön yhteydessä voi olla neuvottelukunta, jonka tehtävänä on antaa opetusministeriölle lausuntoja tämän lain mukaisesta korkeakouluopintojen rinnastamisesta ja suorittamisen mukaan kuin asetuksella säädetään tai opetusministeriö määrää muita tehtäviä.

11 ja 12 §

(Kuten hallituksen esityksen 10 ja 11 §)

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1986

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Salolainen, varapuheenjohtaja Muurman, jäsenet Alppi, Impiö, Koskenniemi, Linna, Malm, Mäki-Hakola,

Pohjala, Rosnell, Rönnholm (osittain), Surakka, Sutinen, Tenhiälä ja Tuovinen sekä varajäsenet Bärlund, Jokela, Lahti-Nuuttila, Manninen ja Pekkarinen (osittain).

Vastalause

Valiokunnan enemmistö on hallituksen esityksen mukaisesti katsonut, että vain Suomen kansalaiset voivat hakea päätöstä ulkomailla suoritettujen tutkinnon rinnastamisesta Suomessa suoritettaviin tutkintoihin. Katsomme, että myös muiden maiden kansalaisille, esimerkiksi Ruotsin kansalaisuuden ottaneille ruotsinsuomalaisille, voi olla tärkeää saada tietää, rinnastetaanko heidän suorittamansa opinnot Suomessa suoritettuihin opintoihin, jos he palaavat Suomeen.

Ehdotammekin,

että valiokunnan mietinnön perusteluihin lisättäisiin seuraavaa:

”Valiokunta edellyttää hallituksen selvittävän, voitaisiinko lain soveltamisala laajentaa koskemaan muitakin kuin Suomen kansalaisia ja minä säännösten muuttamista laajennus edellyttäisi.”

Lisäksi ehdotamme,

että valiokunnan mietinnön perusteluihin lisättäisiin seuraavaa:

''Valiokunnan mielestä neuvottelukunnan jäsenistä yhden tulee olla ulkomailla opiskelleiden edustaja.''

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 1986

Ulla-Leena Alppi

Irma Rosnell

Niilo Koskenniemi

EDUSKUNNAN
SIVISTYSVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

15 päivänä huhtikuuta 1986

Lausunto n:o 1

Valtiovarainvaliokunnalle

Valtiovarainvaliokunta on 5 päivänä marraskuuta 1985 päivätyllä kirjeellään pyytänyt sivistysvaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä n:o 197/1985 vp. laiksi ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuuluttavana vanhempi hallitussihteeri Tuomo Vainio valtiovarainministeriöstä, suunnittelupäällikkö Liekki Lehtisalo ja ylitarkastaja Leena Pirilä opetusministeriöstä, nuorempi hallitussihteeri Juha Julkunen työvoimaministeriöstä, toimistopäällikkö Antti Marttila lääkintöhallituksesta, johtaja Eero Kurri Valtion opintotukikeskuksesta, professori Yrjö Blomstedt, dekaani, professori Mikael Hidén ja apulaisprofessori Lars D. Eriksson Helsingin yliopistosta, hallintojohtaja Pekka Heikkinen Oulun yliopistosta, opintosihteeri Harriet Silius Åbo Akademista, puheenjohtaja, neuvoteleva virkamies Risto Laakkonen siirtolaisasiain neuvottelukunnasta, lakimies Eero Väisänen kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta, kasvatus- ja tiedejaoston puheenjohtaja Ebba Dähli Suomen ylioppilaskuntien liitosta, puheenjohtaja Raija Kärkkäinen ja pääsihteeri Johanna Parikka Ruotsinsuomalaisen Opiskelijajärjestöjen Keskusliitosta, puheenjohtaja Sirkka-Liisa Lindqvist ja hallituksen jäsen Markku Kaukoranta Neuvostoliitossa opiskelevien yhdistyksestä, puheenjohtaja, oikeustieteen kandidaatti Ilkka Turpeinen, varapuheenjohtaja, oikeustieteen kandidaatti Pekka Karras ja rahastonhoitaja, juris kandidat Päivi Mustajärvi-Derefolk Lex Nordica ry:stä, koulutuspoliittinen sihteeri Heikki Liede ja kouluasiainsihteeri Aune Blümchen Akavasta, toimitsija Anneli Leppänen Julkisten työalojen ammattijärjestö JTA:sta, neuvottelupäällikkö Harri Wetterstrand TVK:n Virkamiesjärjestöt TVK-V:stä sekä koulutussihteeri Seppo Paasolainen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Kes-

kusliitto STTK:sta. Lisäksi valiokunta on saanut professori Hannu Tapani Klamilta kirjallisen lausunnon.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki, jonka nojalla Suomen kansalaisen ulkomailla suorittamat korkeakouluopinnot voitaisiin rinnastaa vastaaviin Suomessa suoritettaviin korkeakouluopintoihin. Tällaiset rinnastetut korkeakouluopinnot tuottaisivat saman kelpoisuuden julkisiin virkoihin ja toimiin kuin vastaavat Suomessa suoritettavat korkeakouluopinnot. Ehdotetun lain nojalla voitaisiin rinnastaa sekä tutkintoja että yksittäisiä opintosuorituksia. Ulkomailla suoritettavat korkeakouluopinnot rinnastettaisiin tasoltaan ja alaltaan vastaaviin Suomessa suoritettaviin korkeakouluopintoihin. Korkeakouluopintojen tason vastaavuus arvioitaisiin niiden laajuuden ja vaativuuden perusteella sekä alan vaativuus niiden sisällön samankaltaisuuden perusteella. Rinnastamisesta päätettäisiin ulkomailla korkeakouluopinnot suorittaneen hakemuksesta kussakin tapauksessa erikseen. Päätöksen tekisi opetusministeriö. Lisäksi ehdotetaan, että opetusministeriö voisi asetuksella säädettävien edellytysten tehdä yleispäätöksen joidenkin yleisimpien ja tärkeimpien ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen rinnastamisesta. — Laki on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä syyskuuta 1986.

Sivistysvaliokunta esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosesityksin.

1 §. *Lain soveltamisala.* Sivistysvaliokunnalle on useissa asiantuntijalausunnoissa esitetty, että lain soveltamisala pitäisi laajentaa koskemaan ainakin kaikkia Pohjoismaiden kansalaisia. Saa-

että hallituksen esityksen lähtökohta, lain soveltamisalan rajoittaminen Suomen kansalaisiin, on tässä vaiheessa oikea. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että lain toimivuutta seurataan ja sen perusteella tehdään tarpeelliset muutokset. Tältä osin valiokunta viittaa jäljempänä olevaan kappaleeseen "Seuranta".

4 §. *Rinnastaminen.* Pykälän perusteluiden täydennykseksi valiokunta esittää, että ulkomailla hankittu korkeakoulututkintoa edellyttävä työ- ja ammattikokemus on soveltuvin osin otettava huomioon hakijan soveltuvuuden arvioinnissa. Lisäksi on pyrittävä siihen, että tällainen kokemus lasketaan asianomaiselle ikälisiin, eläkkeeseen ja muihin vastaaviin etuuksiin oikeuttavaksi.

5 §. *Tutkintojen rinnastamisen perusteet.* Hallituksen esityksen perusteluissa on erikseen tarkasteltu mahdollisuuksia rinnastaa ulkomailla suoritettu oikeustieteellinen tutkinto suomalaiseen oikeustieteen kandidaatin tutkintoon. Tarkastelussa on epämääräisen "yleisen käsityksen" perusteella päädytty varsin kielteiseen tulokseen. Tutkintoa voidaan pitää ylempänä korkeakoulututkintona, mutta ei milloinkaan oikeustieteen kandidaatin tutkintoon verrattavana. Valiokunnan käsityksen mukaan tätä kantaa voidaan parhaiten perustella sillä, että suomalainen oikeustieteen kandidaatin tutkinto on virkatutkinto, mitä läheskään kaikki korkeakoulututkinnot eivät ole. Valiokunta pitää kuitenkin hallituksen esityksen perustelujen kirjoitustapaa epäonnistuneena ja kannanottoja liian jyrkkinä. Yleiset käsitykset ja tutkintojen vastaavuus voivat ajan myötä muuttua.

7 §. *Täydentävät opinnot rinnastamisen edellytyksenä.* Valiokunnan käsityksen mukaan pykälässä omaksuttu kanta, että rinnastaminen saattaa vaatia tiettyjä täydentäviä opintoja, on periaatteessa oikea. Opintoaikojen yleisen pidentymisen ja tutkintojen moninaisuuden takia hallituksen esityksen perusteluista ilmenevä suunnitelma täydennysopintojen katon asettamisesta 40 opintoviikoksi vaikuttaa kuitenkin liian ahtaalta. Valiokunnan mielestä olisi harkittava sallittujen täydentävien opintojen määrän nostamista 60 opintoviikkoon, silloin kun on kysymys ylemmän korkeakoulututkinnon rinnastamisesta, ja 40 opintoviikkoon, kun täydennetään alemmaa korkeakoulututkintoa.

9 §. *Yleispäätös rinnastamisesta.* Valiokunnan huomiota on kiinnitetty hallitusmuotomme toi-

mivallan jakoa koskeviin yleisiin periaatteisiin, joiden mukaan pykälässä tarkoitettun yleispäätöksen antamisvaltuus kiistatta kuuluu valtioneuvoston toimivaltaan. Tämän vuoksi valiokunta esittää pykälän muuttamista niin, että *yleispäätöksen antaa hallituksen esityksessä ehdotetun opetusministeriön sijasta valtioneuvosto.*

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tarkoituksena on, että yleispäätös voisi koskea vain Pohjoismaissa suoritettuja tutkintoja. Sivistysvaliokunta esittää, että valtiovarainvaliokunta harkitsisi tämän rajoituksen sisällyttämistä lakiteksiin.

10 §. *Neuvottelukunta (uusi).* Valiokunta katsoo, että perussäännös neuvottelukunnasta on oltava laissa niin kuin opetushallinnon muissakin laeissa. Valiokunta esittää, että lakiin lisättäisiin uusi 10 § esimerkiksi näin kuuluvana:

"10 §. *Neuvottelukunta.* Opetusministeriön yhteydessä voi olla neuvottelukunta, jonka tehtävänä on antaa opetusministeriölle lausuntoja tämän lain mukaisesta korkeakouluopintojen rinnastamisesta ja suorittaa sen mukaan kuin asetuksella säädetään tai opetusministeriö määrää muita tehtäviä."

Valiokunta pitää tärkeänä, että neuvottelukunnalta pyydetään lausunto aina silloin, kun aiotaan antaa yleispäätös tutkintojen rinnastamisesta, ja että neuvottelukunnan jäsenissä on ulkomailla opiskelleiden edustaja.

Seuranta. Valiokunta pitää tärkeänä, että tutkintojen vastaavuutta seurataan jatkuvasti. Jos olennaisia muutoksia tapahtuu, on viipymättä ryhdyttävä asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Edelleen valiokunta pitää tärkeänä, että lain tavoitteiden tarkoituksenmukaisuutta ja toteutumista seurataan. Sen vuoksi sivistysvaliokunta esittää, että valtiovarainvaliokunta edellyttäisi hallituksen seuraavan lain tavoitteiden toteutumista ja sen nojalla harkitsevan, olisiko lain soveltamisalaa laajennettava niin, että se koskisi kaikkia Pohjoismaiden kansalaisia ja entisiä Suomen kansalaisia ja että rinnastamispäätös voitaisiin antaa myös keskiasteen tutkinnoista.

Edellä lausutun perusteella sivistysvaliokunta esittää kunnioittaen lausuntonaan,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin huomioon ottaen edellä tehdyt huomautukset.

Asia ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Astala, varapuheenjohtaja Holvitie, jäsenet von Bell, Eskelinen (osittain), Hellström, Hirvelä (osit-

tain), Kalliomäki, Pohjanoksa, Riihijärvi (osittain), Ronkainen, Roos, Tiuri, Uosukainen ja Vihriälä sekä varajäsenet Pekkarinen (osittain) ja Tykkyläinen (osittain).
